

Tööleht “Mida mu T-särk mulle jutustaks, kui ta rääkida saaks?”

Tekstiilitööstus on väga suur ülemaailme saaste tekitaja. See sektor kurnab loodust, ei arvesta piisavalt tööliste heaoluga ja suunab tarbijaid aina enam tarbima. Moevaldkonna probleemide teadvustamine on oluline juba varakult. E-tunnis vaatleme Fashion Revolution Estonia algatuse koordinaatori Aneti abiga, millised on selle valdkonna peamised probleemid ja kuidas rõivaid targemalt tarbida!

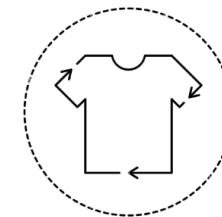
Kasuta töölehte nii:

- enne otseülekannet arutle pinginaabriga rõivaste ja kiirmoe üle
- otseülekande ajal küsi küsimusi
- pärast otseülekannet tee ülesanne

ENNE OTSEÜLEKANDE VAATAMIST ARUTLE PINGINAABRIGA

Arutlege pinginaabriga järgmise kahe punkti üle:

- 1) kust teie riided tulevad, nt kes ja mis poest teie peres riideid ostab?
- 2) kas olete kunagi mõelnud, kes teie rõivad valmistab ja kus?

Nüüd pange kirja, mida te ise tahaksite moest ja rõivatööstusest teada? _____

OTSEÜLEKANDE AJAL KÜSI KÜSIMUSI

Et saada vastuseid enda jaoks olulistele küsimustele, saad otseülekande ajal esinejale küsimusi esitada. Selleks ütle oma küsimus õpetajale, kes selle esinejale edastab.

OTSEÜLEKANDE JÄREL LOE ARTIKKEL JA LEIA LÕIKUDELE ÕIGED ALAPEALKIRJAD

Loe pärast alljärgnevat sissejuhatust läbi tabelis olevad lõigud ning leia neile kümne alapealkirja seast õige. Kirjuta sobiva pealkirja number lõigu ees olevale lüngale.

Kiirmood on suur teema, mis hõlmab kõike alates jäätmetest, kiirmoetööstuse mõjust kliimamuutustele ja lõpetades töötajate õigustega. Kiirmoetööstus on ka üks tulusamaid tööstusharusid maailmas ja samal ajal ka üks keskkonda kahjustavamaid tööstusharusid. Me kõik kanname riideid, seega on meil kõigil oma roll parema ja keskkonnasõbralikuma moetööstuse poole liikumisel. Siin on 10 fakti, mida kiirmoe ja eetilisemate rõivavalikute tegemise kohta meeles pidada:

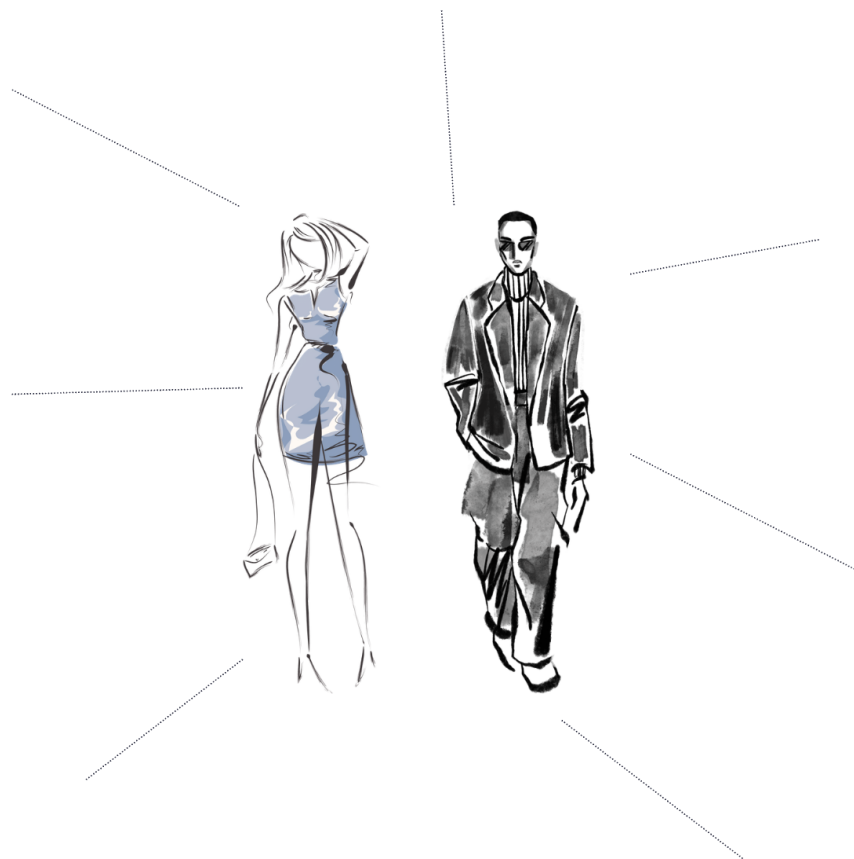

<p>___ Puhaste riiete kampaania kohaselt on rõivatöölise palk harva üle 3% poes makstavast hinnast. Palkade tõstmine ei mõjutaks üksikute rõivaste hinda, vaid vähendaks lihtsalt ettevõtte kasumit (mis on umbes 59% rõiva jaehinnast).</p>	<p>___ Kiirmoebrändide rõivaid valmistatakse sageli riikides, kus on vähe tööjõukaitset ja töötajatele makstakse väga väikest palka (umbes 2 eurot päevas). Samuti on ohus töötajate tervis, sest mürgiseid kemikaale ja värvaineid ei kõrvaldata ohutul viisil.</p>
<p>___ Irimaal kogutakse olmejäätmetena igal aastal umbes 63 000 tonni rõivaid ja muid tekstiile ning neid töödeldakse jäätmejaamades või prügilates. Kuigi kasutatud asjade ostmine või säästvate materjalide valimine on suurepärase. Parim, mida teha saate on aga vähem osta ja tarbida. Nii tekib vähem jäätmeid. Raiskamiskultuurist tuleks eemalduda. Enne riiete äraviskamist tuleks mõelda, kas neid saaks parandada, annetada, müüa või taaskasutada.</p>	<p>___ Üha enam moebrände avaldab jätkusuutlikke jooni – see on märk sellest, et moe aktivistide kampaaniad on mõju avaldanud. Paljud kiirmoebrändid kasutavad seda aga turundustriikina, et müüa rohkem riideid. Seda nimetatakse rohepesuks – kui ettevõtte väidab end olevat jätkusuutlikum, kui ta tegelikult on. Tasub uurida, miks toovad kaubamärgid välja üksikud jätkusuutlikud jooned, selle asemel, et muuta oma süsteemi, tavasid ja kõike, mida nad müüvad, jätkusuutlikumaks.</p>
<p>___ Ülemaailmne moetööstus tekitas 2018. aastal umbes 2,1 miljardit tonni kasvuhoonegaase, mis moodustab 4% kogu maailmast. Selle põhjuseks on</p>	<p>___ Kiirmoefirmad on huvitatud kasumi teenimisest, mitte kohalike kogukondade abistamisest. Kui nad seda teeksid, makstaks töötajatele</p>

<p>viisid, kuidas ettevõtted oma materjale hangivad. Sageli on riided valmistatud müügikohast kaugel. Ühe rõivaeseme valmistamine võib hõlmata palju edasi-tagasi reisimist erinevate tehaste ja tootmisliinide vahel.</p>	<p>elatisraha ja reoveest pärit kemikaalid ei voolaks ümbritsevasse tänavasesse ja veekogudesse. Sageli liiguvad kaubamärgid palkade tõustes või tööjõu õiguste taseme paranedes teise riiki, kus nad saavad jätkata odavat tootmist.</p>
<p>_____ Mõned moeettevõtted õigustavad töötajate kohtlemist väitega, et nad pakuvad tööd kohas, kus on töövõimalusi vähe. See aga ei vabanda töötajate ärakasutamist ja halba kohtlemist. Sealsed töökohad on väga rahvarohked, halbade ja vastuvõetamatute või ebaseaduslike töötingimustega. Rõivafirmadel on võimalus oma standardeid parandada. Kui rohkem ettevõtteid asetaks töötajate õigused ja keskkonnakaitse kasumist kõrgemale, oleksid tehased sunnitud kehtestama kõrgemad standardid.</p>	<p>_____ Riiete annetamine või müümine on parem kui prügikasti panemine, kuid sellega kaasnevad omad komplikatsioonid. Esiteks ei sobi kõik annetatud, mis tähendab, et heategevuspood või riidepank peab riided ikkagi ära viskama. Osa riideid saadetakse ka välismaale, et neid müüa teistes riikides, kuid need võivad ka seal prügilasse sattuda. Ellen MacArthuri fondi andmetel toodetakse maailmas vähem kui 1% rõivastest uuteks rõivasteks, mis tähendab, et ringlusse võetavad rõivad lammutatakse, viiakse prügilasse või põletatakse. Samuti on hakatud kasutatud riiete pealt raha teenima. Inimesed ostavad kasutatud või <i>vintage</i> riideid madala hinnaga, kuid müüvad need kõrgema hinnaga edasi. Vanade riiete annetamine on endiselt oluline osa jätkusuutlikuma moetööstuse loomisel, kuid tasub meeles pidada, et see pole alati nii lihtne, kui tundub.</p>
<p>_____ Püüdes elada säästvamalt ja kasutada vähem esemeid, püüavad paljud inimesed kasutada minimalistlikku lähenemist, mis hõlmab vabanemist kõigest, mida tegelikult ei vajata. Luuakse ka kapselgarderoob, mis tähendab kapis olevate rõivaste arvu vähendamist kuni peotäie põhiesemeteni. Teekond kapselgarderoobi poole algab aga sageli sellest, et viskad välja kõik, mida alles jätta ei taha, kuid see pole just kõige jätkusuutlikum lähenemine. Selle asemel on parem leida loominguviisi viise kapis leiduva kasutamiseks. Tuleks katsetada uusi asju: kasutada aksessuaare, muuta vanad riided trendikaks, proovida riide värvimist, sidumist või pleegitamist. Vanad T-särgid võivad saada hoopis tolmulappideks.</p>	<p>_____ Kiirmoetööstus avaldab meie keskkonnale negatiivset mõju. Rõivad on sageli valmistatud mürgiste värvainetega ja seal kasutatakse suures koguses vett. Need mürgised kemikaalid satuvad sageli tehaseid ümbritsevasse piirkonda, kahjustades sealset keskkonda ja ohustades läheduses elavate kogukondade tervist, samuti elusloodust ja ökosüsteemi. Sealsetest tööstustest pärit riided tekitavad meie ookeanitesse mikroplasti osakesi. Iga kord, kui pestakse (odavaid, sünteetilisi) materjale nagu polüester või nailon, eralduvad pisikesed plastosakesed, mis võivad sattuda ka veekogudesse, mõjutades elusloodust ja joogivett.</p>

Viide eestikeelsele artiklile: <https://www.teeviit.ee/10-fakti-kiirmoest/>

Ülesanne 2. Kirjuta pildi iga joone otsa sinu jaoks oluline mõte tänase teema kohta ning koosta kiirmoest oma mõttekaart. Näiteks mida sa uut teada said? Mida edaspidi teisiti teed? Kas ja kuidas oma tarbimist muudad? Mis on kiirmood?

LISAÜLESANDED KOOLIS VÕI KODUS

1. Uuri enda riiete silte – millest sinu riided koosnevad, kuidas neid hooldada, kus need on toodetud ja mida muud põnevat riiete siltidel on kirjas?
2. Uuri välja, kus asub sinu kodule lähim rõivaste tagastuskoht, kuhu viia kasutult seisvad riided?
3. Mõtle sellele, mis saab sinu ära antud riietest. Kas need müüakse edasi, annetakse, suunatakse ümbertöötlusesse, põletatakse, ladestatakse või midagi muud?